На високій колоні стриміла над містом статуя Щасливого Принца. Він був зверху донизу покритий тонесенькими листочками щирого золота. Замість очей у Принца сяяли два сапфіри, а на руків'ї шпаги пломенів великий рубін. Усі були в захваті від Принца.

— Він у нас прекрасний, мов флюгер-півень,—зауважив Міський Радник, що хотів уславитись як цінитель мистецтва.— От тільки користі від нього менше,— додав він, боячись, щоб його не запідозрили в непрактичності, хоч насправді він був ще й який практичний.

— Чому ти не можеш поводитись, як Щасливий Принц? — дорікала розсудлива матуся своєму хлоп'яті, яке заливалося слізьми, вимагаючи місяця з неба.— Он дивись, Щасливий Принц ніколи й не подумає чогось там вередувати.

— Я радий, що на білому світі є хоч один щасливець! — пробубонів, надивившись на ту дивовижну статую, один зневірений бідолаха.

— Чисто тобі ангел! — дивувалися Діти з Притулку, виходячи з собору в яскраво-червоних пелеринках і чистеньких білих фартушках.

— Що це ви кажете? Хіба ви коли-небудь бачили ангела? — здивувався Вчитель Математики.

— Авжеж, бачили — уві сні,— відповіли Діти з Притулку, і Вчитель Математики насупився, бо йому не подобалося, що діти бачать сни.

Якось уночі над містом пролітала Ластівка. Її подруги ось уже шість тижнів як подалися до Єгипту, а вона відстала, бо закохалася в чудовий Очерет. Уперше вона зустрілася з Очеретом ще навесні, коли ганялася за великим жовтим метеликом. Ластівку так зачарував гнучкий стан Очерету, що вона зараз же й защебетала до нього.

— Можна, я покохаю тебе? — запитала Ластівка, яка любила зразу переходити до діла, і зелений Очерет низько вклонився їй. Тоді Ластівка закружляла навколо нього, черкаючи крильцями воду, аж побігли срібні брижі. Отак Ластівка цілісіньке літо залицялася до Очерету.

— Що за безглузда любов? — щебетали інші ластівки.— Адже в того Очерету немає грошей, а родичів — більш ніж треба.

І справді, на річці росло повно очерету.

Потім, коли настала осінь, усі ластівки полетіли у вирій. Як їх не стало, наша Ластівка відчула себе вкрай самотньою, і Очерет помалу став їй набридати.

— Там він не вміє розмовляти,— сказала Ластівка.— До того ж, мабуть, він ще й не сталий, бо все заграє з вітерцем.

І справді, тільки-но повіє вітерець, Очерет йому й вклониться, та так зграбно!

"Та й сидень він,— міркувала далі Ластівка,— а я люблю мандри, отже, й чоловік мій повинен любити мандри".

— Ну то як, полетиш зі мною? — запитала його нарешті Ластівка. Та Очерет тільки похитав головою: він так любив свою домівку!

— Ах, то ти тільки жартував зі мною! — крикнула Ластівка.— Тоді я лечу в Єгипет, до пірамід. Прощавай!

І вона знялась та й полетіла. Цілий день літала, а надвечір побачила велике місто.

— Де ж переночувати? — промовила сама до себе Ластівка.— Сподіваюсь, місто приготувалося мене зустрічати.

І раптом вона побачила статую на високій колоні.

— Отут я й зупинюся! — вигукнула вона.— Місце чудове, і свіжого повітря багато.

І Ластівка сіла просто між ступнями Щасливого Принца.

— Та у мене золота спальня! — вдоволено промовила вона, поглянувши довкола. І заходилась лаштуватися спати. Але не встигла вона сховати голівку під крило, як на неї раптом упала велика крапля води.

— Що за дивина! — вигукнула Ластівка.— На небі ні хмаринки, світять зорі, і дощ іде. Клімат на півночі Європи просто жахливий! Мій Очерет любив дощ, але ж він був такий егоїст!

А потім упала ще одна краплина.

— Яка користь від статуї, коли вона не може захистити від дощу? Треба пошукати якогось затишного димаря,— промовила Ластівка і вже хотіла летіти.

Та не встигла вона розпростати крила, як упала третя краплина. Ластівка глянула вгору, і що ж вона побачила!

Очі Щасливого Принца були повні сліз. Сльози котилися вниз по золотих щоках. Обличчя Принца було таке гарне в місячному сяйві, що Ластівку взяла жалість,

— Хто ти такий? — запитала вона.

— Я Щасливий Принц.

— То чому ж ти плачеш? Я вже вся мокра від твоїх сліз.

— Коли я ще був живий і в мене було справжнє людське серце, я не знав, що таке сльози,— відповіла статуя.— Я жив у палаці Sans Souci (палац Безтурботності (фр.)), куди смуткові не можна заходити. Цілими днями я розважався з друзями в саду, а ввечері танцював на балах у Великій Залі. Довкола саду стояв могутній мур, і мені жодного разу не спало на думку запитати, що діється там, за тим муром. Адже все коло мене було таке чудове! Всі придворні називали мене "Щасливим Принцом", і я таки й справді був щасливий, якщо у втіхах щастя. Так я жив і отак помер. А тепер, коли я вже неживий, мене поставили ось тут, так високо, що я бачу всі болячки і все убозтво мого міста. І, хоч серце в мене із свинцю, я все ж не можу стримати сліз.

"Як? То він не весь золотий?" — подумала Ластівка, але вголос цього не сказала, бо була дуже чемна.

— Ген там,— вела далі статуя тихим мелодійним голосом,— ген там у вузькій вуличці стоїть убогий будинок. Одне вікно в ньому відчинене, і я бачу жінку, що схилилась над столом. Обличчя її худе й стражденне, руки шкарубкі й червоні від уколів голки, бо вона кравчиха. Вона гаптує квіти-пасифлори на атласній сукні найвродливішої з фрейлін Королеви — в тій сукні фрейліна з'явиться на придворний бал. А в кутку кімнати в ліжку лежить її хворий синок. У нього гарячка, і він просить апельсинів. Мати ж нічого, крім річкової води, не може йому дати, і дитя безперестанку плаче. Ластівко, люба Ластівонько, чи не віднесла б ти їй рубін з руків'я моєї шпаги? Я ж не можу рушити з місця, бо ноги мої прикуті до п'єдесталу.

— Але я мушу поспішати до Єгипту,— відповіла Ластівка.— Мої посестри кружляють по-над Нілом і розмовляють з пишними лотосами. Скоро вже вони полетять ночувати до гробниці Великого Царя. Там

лежить він сам у розмальованій домовині. Він загорнений у жовте вбрання і набальзамований пахкими травами. Його шия обвита блідо-зеленим нефритовим ланцюжком, а руки в нього — мов зів'яле листя.

— Ластівко, Ластівко, люба Ластівонько! Зостанься тут на одну тільки ніч і будь моїм посланцем. Хлопчика так палить спрага, і мати його така смутна.

— Не дуже я полюбляю отих хлопців,— відказала Ластівка.— Минулого літа, коли я жила над річкою, мірошникові діти, лихі хлопчиська, завжди кидали камінцями в мене. Звичайно, вони жодного разу не влучили, бо ми, ластівки, дуже спритні, а до того, я походжу з роду, що славився особливою спритністю. Та все ж це було дуже нечемно.

Але Щасливий Принц був такий сумний, що Ластівці стало жаль його.

— Тут дуже холодно,— сказала вона,— та байдуже, я зостануся тут на цю ніч і буду твоїм посланцем.

— Дякую тобі, люба Ластівонько,— мовив Принц.

І Ластівка виклювала з руків'я його шпаги великий червоний камінець і з рубіном у дзьобику полетіла понад дахами міста.

Вона пролетіла над дзвіницею собору, де статуї ангелів з білого мармуру.

Вона пролетіла над королівським палацом і чула звуки музики. На балкон вийшла вродлива дівчина зі своїм коханим.

— Яке диво ці зірки,— сказав він до неї,— і яка дивна влада кохання!

— Сподіваюсь, моя сукня буде вчасно пошита до придворного балу,— відповіла дівчина.— Я наказала вигаптувати на ній квіти пасифлори, та ці кравчихи такі ледачі.

Ластівка пролетіла над річкою і побачила ліхтарі на щоглах кораблів. Потім вона пролетіла над гетто і побачила старих євреїв, що вкладали торгові угоди між собою і зважували монети на мідних терезах. Та ось, нарешті, вона підлетіла до вбогого будинку й заглянула у вікно. Хлоп'я кидалося в гарячці, а мати на мить заснула — так натомилася. Ластівка шмигнула у вікно й поклала рубін на стіл біля наперстка кравчихи. Потім обережно покружляла над ліжком, навіваючи прохолоду на чоло хлоп'яти.

— Як мені стало добре! — мовило дитя.— Певне, я скоро видужаю.— І заснуло солодким сном.

Ластівка вернулась до Щасливого Принца і розповіла йому все.

— Дивно,— сказала вона насамкінець,— але мені тепло, хоч надворі страшенний холод.

— Це тому, що ти зробила добре діло! — пояснив їй Принц.

І Ластівка задумалась над цим, а тоді й заснула. Від думок її завжди хилило на сон.

Коли розвиднілось, Ластівка полетіла до річки купатись.

— Що за дивне явище! — вигукнув Професор Орнітології, що саме йшов містком.— Ластівка взимку!

І він докладно описав це у місцевій газеті. Всі цитували ту статтю: в ній було повнісінько таких слів, яких ніхто не розумів.

"Сьогодні ж уночі лечу до Єгипту",— сказала собі Ластівка і зразу повеселіла.

Вона відвідала всі пам'ятники міста і довго сиділа на шпилі церковної дзвіниці. Але хоч би де вона з'являлась, горобці негайно починали цвірінькати: "Яка поважна чужинка! Яка поважна чужинка!" І їй було дуже приємно чути таке про себе.

Коли зійшов місяць, Ластівка знову повернулась до Щасливого Принца.

— Є в тебе які доручення в Єгипет? — голосно запитала вона.— Я зараз вирушаю.

— Ластівко, люба Ластівонько! — заблагав Принц.— Чи не побула б ти ще одну ніч біля мене?

— На мене чекають в Єгипті,— відповіла Ластівка.— Завтра мої посестри летять на другі пороги Нілу. Там в очеретах лежать бегемоти, а на великому гранітному троні сидить бог Мемнон. Цілісіньку ніч він не зводить погляду з зірок, а коли сходить ранкова зірниця, вітає її; радісним окликом. Опівдні жовті леви сходяться до річки на водопій. У них очі виблискують, як зелені берили, а рикання їхнє гучніше за рев водоспаду.

— Ластівко, люба Ластівонько! — промовив Принц.— Ген там, за містом, я бачу юнака в мансарді. Він схилився над столом, над паперами. Перед ним у склянці зів'ялі фіалки. У нього кучерявий каштановий чуб, губи рожеві, немов гранати, а очі великі й задумливі. Він поспішає закінчити свою п'єсу для Директора Театру, але так змерз, що несила йому більше писати. Протопити ж і нагріти кімнату нічим, і від голоду паморочиться голова.

— Гаразд, побуду ще одну ніч біля тебе,— погодилася Ластівка. У неї було таки дуже добре серце.— Віднести йому другий рубін?

— На жаль, я не маю другого рубіна,— сказав Принц.— Єдине, що в мене зосталось, це — очі. Вони зроблені з рідкісних сапфірів, привезених ще тисячу років тому з Індії. Виклюй один сапфір і віднеси тому юнакові. Він продасть коштовний камінчик ювелірові, купить харчів та дров і докінчить свою п'єсу.

— Любий Принце, не можу я цього зробити! — вигукнула Ластівка й заплакала.

— Ластівко, Ластівонько! Вволь мою волю!

І Ластівка видзьобала Принцові око й понесла до вбогого житла драматурга. Влетіти до кімнати було не важко, тому що в дахові була дірка. Крізь неї Ластівка й прошмигнула всередину. Юнак сидів, затуливши обличчя долонями, і навіть не чув помахів крилець, а тоді глянув і побачив неймовірної краси сапфір на зів'ялих фіалках.

— Ого, мене починають цінувати! — радісно вигукнув він.— Це від якогось багатого поклонника. Тепер я вже закінчу свою п'єсу.— І його лице засяяло від щастя.

А вранці Ластівка полетіла до гавані. Там вона сіла на щоглу великого корабля і дивилась, як матроси витягають канатами великі ящики з трюму.

— Нумо, р-разом! — щораз кричали вони, підіймаючи ящик.

— Я відлітаю до Єгипту! — гукнула їм Ластівка, проте ніхто не звернув на неї уваги. А коли зійшов місяць, вона знову повернулась до Щасливого Принца.

— Я прилетіла попрощатися з тобою! — крикнула вона йому.

— Ластівко, люба Ластівонько! — заблагав Принц.— Побудь іще одну ніч біля мене!

— Зараз зима,— відказала Ластівка,— і тут незабаром випаде сніг. А в Єгипті сонечко зігріває зелені пальми, і крокодили повитягувались у драговинні й ліниво поглядають довкола. Мої посестри вже ліплять гнізда в Баальбекському храмі, а рожеві та білі голуби дивляться на них і воркують. Любий Принце, я мушу залишити тебе, проте я ніколи, ніколи тебе не забуду, а коли прийде весна, я принесу тобі з Єгипту два коштовні камінчики замість тих, які ти віддав, Я знайду там рубін, червоніший від червоної троянди, і сапфір, голубіший за морську хвилю.

— Внизу, на площі,— вів далі Щасливий Принц,— стоїть маленька дівчинка, що торгує сірниками. Вона впустила сірники в рів, і вони геть зіпсувались. Батько битиме її, коли вона не принесе додому грошей. Дівчинка он стоїть і гірко плаче. Боса, без панчіх, і голівка не запнута. Виклюй друге моє око та віднеси дівчинці, і батько не битиме її.

— Гаразд, я залишусь біля тебе ще одну ніч,— сказала Ластівка, — проте виклювати тобі друге око я не можу. Адже ти станеш зовсім сліпий,

— Ластівонько, люба Ластівонько,— мовив Принц,— уволь мою волю.

І вона виклювала Принцові друге око, підлетіла до дівчинки, і впустила той коштовний камінчик їй просто на долоню.

— Яке гарнюсіньке скельце! — зраділа дівчинка і, сміючись, побігла додому.

А Ластівка вернулась до Принца.

— Тепер ти сліпий,— сказала вона,— тож я залишуся біля тебе навіки.

— Не треба, Ластівонько моя,— відповів бідолашний Принц,— ти мусиш летіти до Єгипту.

— Я залишуся біля тебе навіки,— повторила Ластівка й заснула біля Принцових ніг.

Весь наступний день вона сиділа в Принца; на плечі, розповідаючи йому про те, що бачила в чужих краях: про рожевих ібісів, що довгими вервечками стоять на мілинах Нілу й дзьобами виловлюють золоті рибки; про старого, як сам світ, Сфінкса, що мешкає в пустелі і знає геть усе; про купців, що повільно йдуть поруч зі своїми верблюдами, перебираючи бурштинові чотки; про Царя Місячних гір, який з лиця, мов ебенове дерево, і поклоняється великій брилі кришталю; про велику Зелену Змію, що спить на пальмі, а двадцять жерців годують її медяниками, та про пігмеїв, що плавають по великому озері на широких пласких листках і всякчас воюють з метеликами.

— Люба Ластівонько,— сказав Принц,— ти розповіла мені про справжні дива. Але найдивніше в світі — це людські страждання. Як їх розгадати? Тож облети моє місто, Ластівонько, і розкажи мені про все, що побачиш.

І Ластівка полетіла над містом і побачила, як розважаються багатії в розкішних палатах, а бідаки сидять у них під ворітьми. Вона завернула в темні закутки і побачила бліді личка нужденних дітей, що сумно дивилися на чорну вулицю. А під мостом двоє хлопчаків лежали обнявшись, намагаючись зігріти один одного.

— Їсти, як нам хочеться їсти! — скиглили вони.

— Ану забирайтеся звідси! — гримнув Поліцейський. І діти вийшли на дощ.

Ластівка вернулась до Принца й розповіла йому про все, що бачила.

— Я весь позолочений,— сказав Щасливий Принц.— Зніми з мене золото листочок за листочком і роздай бідним. Люди чомусь гадають, що в золоті щастя.

Листочок за листочком Ластівка знімала з статуї золото, аж доки Щасливий Принц зробився весь тьмяний і сірий. Листочок за листочком роздавала вона щире золото бідним, і дитячі личка рожевіли, діти починали сміятись і гратися в різні ігри на вулиці.

— У нас є хліб! — радісно гукали вони.

Потім випав сніг, а за снігом прийшли морози. Вулиці засріблилися, вони стали такі блискучі; довгі бурульки, немов кришталеві ножі, позвисали з дахів будинків; всі повдягали кожушки, а хлопці в червоних шапочках каталися по льоду на ковзанах.

Бідній Ластівці мороз дошкуляв дедалі більше, але вона не кидала Принца, бо вірно покохала його. Вона крадькома хапала крихти хліба біля дверей пекарні тоді, коли пекар одвертався, і намагалася хоч трішки зігрітися, махаючи крильцями. Та нарешті вона зрозуміла, що настав час помирати. В неї тільки й лишилося сил, щоб востаннє злетіти Принцові на плече.

— Прощай, любий Принце! — прошепотіла вона.— Можна, я поцілую твою руку?

— Я радий, що ти, нарешті, летиш до Єгипту, Ластівонько! — мовив Принц.— Ти надто довго затримувалася тут; але ти мусиш поцілувати мене в губи, тому що я люблю тебе.

— Не до Єгипту я лечу,— відповіла йому Ластівка.— Я лечу в Оселю Смерті. Адже Смерть — рідна сестра Сну, чи не так?

І вона поцілувала Принца в губи і впала мертва до його ніг.

У ту ж мить пролунав дивний тріск усередині статуї, ніби там щось розірвалось. То розкололося свинцеве серце. Був таки справді лютий мороз.

Рано-вранці вийшов на площу прогулятися Мер Міста зі своїми Радниками. Проходячи повз колону Принца, він звів погляд на статую:

— Лишенько! До чого ж обшарпався цей Щасливий Принц! — вигукнув Мер.

— А й справді обшарпався! — підхопили Міські Радники, які завжди і в усьому погоджувалися з Мером. І вони підійшли до статуї, щоб оглянути її зблизька.

— Гляньте: рубін із його шпаги випав, очі зникли, позолота вся зійшла,— вів далі Мер.— Та він анітрохи не кращий за жебрака!

— Анітрохи не кращий за жебрака! — водно повторили Міські Радники.

— А біля його ніг лежить якась мертва пташка! Нам, певне, треба видати розпорядження: пташкам тут гинути забороняється.

І Секретар Міської Ради негайно занотував цю пропозицію.

І скинули статую Щасливого Принца.

— Оскільки в ньому вже немає краси, то й користі немає! — казав Професор Естетики в університеті.

І розплавили статую на горні, і скликав Мер Міську Раду, щоб вирішити, що робити з металом.

— Звісно, нам потрібна нова статуя,— сказав Мер.— І хай ця статуя зображає мене!

— Мене! — повторив за ним кожен Радник, і зчинилася між ними суперечка.

Недавно я чув про них: вони й досі сперечаються.

— Дивно! — сказав Головний Ливарник.— Це розбите свинцеве серце ніяк не топиться в горні. Доведеться його викинути геть.

І шпурнули серце на смітник, де лежала мертва Ластівка.

І звелів Бог ангелові своєму:

— Принеси мені дві найцінніші речі, які є в цьому місті.

І приніс йому ангел свинцеве серце та мертву пташку.

— Ти правильно вибрав,— сказав Бог.